

УДК: 339.9:338.1

JEL Classification: F5, O2

DOI: [https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12\(45\).47-54](https://doi.org/10.32515/2663-1636.2024.12(45).47-54)

І. О. Шаповал, канд. екон. наук

Воєнна академія імені Є. Березняка, м. Київ, Україна

Воєнно-економічна політика Індії: передумови формування та перспективи розвитку

У статті розглянуто теоретичні засади формування сучасної воєнно-економічної політики Індії. Встановлено, що формування сучасної воєнно-економічної політики Індії бере свій початок після звільнення держави від британської колоніальної залежності та здобуття державою незалежності у 1947 році й поділяється на п'ять історичних етапів.

З огляду на вищезазначене, виділено такі основні передумови формування сучасної воєнно-економічної політики Індії: - утвердження самодостатності в якості загального економічного принципу промислового розвитку держави (1947 р. – середина 1960-х рр.); - прагнення переходу до режиму самозабезпечення необхідних для власного оборонного виробництва потреб, з урахуванням принципу самодостатності (середина 1960-х – 1980-ті роки); - недостатність власних виробничих потужностей для забезпечення зростаючих потреб національних Збройних Сил й, відповідно, необхідність залучення вітчизняних державних оборонних підприємств до спільного з іноземними компаніями виробництва військової продукції (1980-ті – початок 2000-х років); - потреба залучити гнучких та надійних партнерів для виконання офсетних зобов'язань в процесі налагодження власного оборонного виробництва (2000-2014 рр.); - необхідність пошуку прийнятної для спрощення ведення бізнесу для приватного сектору моделі співпраці з метою розширення державно-приватного партнерства в оборонній промисловості (2014 р. – до нині). З метою розширення участі приватного сектору в оборонному виробництві урядом запроваджено низку заходів щодо спрощення ведення бізнесу. Це свідчить про те, що приватний сектор, який поки що був маргіналізований, відіграватиме не менш важливу роль у секторі оборонного виробництва Індії, ніж державний.

Встановлено, що подальшою тенденцією розвитку воєнно-економічної політики Індії стане розширення державно-приватного партнерства у національній оборонній промисловості.

воєнно-економічна політика Індії; оборонна індустріалізація; принцип самодостатності; оборонна промисловість; спільне виробництво.

Постановка проблеми. Індія є зразком класичної регіональної держави, адже має власну зону впливу на країни Південно-Східної Азії, а її Збройні Сили та економіка є найпотужнішими в означеному регіоні [7]. Індія відіграє ключову роль у регіональному розвитку Південної Азії, зважаючи на її географічне розташування, а також виходячи з показників економічного та соціального розвитку.

Ще у середині ХХ століття Індія була нерозвиненою країною, що прагнула досягнути 2 цілей: по-перше, економічного зростання задля підвищення соціальних стандартів життя населення; по-друге, скорочення бюджетних витрат на «непродуктивну» армію з метою направлення коштів на економічний розвиток держави. Наведена дилема «оборона-розвиток» є не унікальним явищем: серед країн, що розвиваються, є чимало таких, які переслідують подібні цілі. Так, протягом другої половини 1960-х років - першої половини 1980-х років обсяг продажів зброї країнам третього світу, до яких належала й Індія, зріс приблизно в чотири рази [19]. Тенденції щодо нарощування закупівлі різних видів озброєнь цими країнами зберігаються й зараз. За даними звіту СІПРІ 2024, регіонами, що отримали найбільші обсяги основних озброєнь у 2019-2023 рр., була Азія та Океанія – 37% загального обсягу. Серед провідних імпортерів були Індія, Саудівська Аравія, Катар, Україна та Пакистан, на які припадало 35% загального імпорту зброї. На Індію, за даними цього ж джерела, припадає 9,8% світового імпорту основних озброєнь [21].

Незважаючи на помітні результати у нарощуванні обсягів власного виробництва продукції військового призначення, Індія й досі залишається одним з найбільш

значимих гравців серед світових імпортерів зброї. Сучасні політичні ініціативи індійського уряду спрямовані на нарощування об'ємів власного виробництва товарів військового призначення та переходу на режим самозабезпечення запасними частинами й комплектуючими задля досягнення повного циклу їх виготовлення всередині країни. Для досягнення цієї мети, з поміж усієї сукупності економічних стимулів, особливе місце посідає залучення до оборонного виробництва прямих іноземних інвестицій. З початку впровадження цієї урядової ініціативи у період з 2014 по 2024 рр. вдалося досягнути помітних результатів. Так, згідно із даними звіту 2023 Міжнародної торговельної організації UNCTAD, Індія посідає 8 місце серед 20 провідних країн-донорів прямих іноземних інвестицій (ППІ). Притік ППІ до Індії сягнув 49 млрд. дол. США (що становить 5,1% від валового приросту основного капіталу та 14,1% ВВП країни) [13].

Зважаючи на те, що політика реформування оборонно-промислового комплексу Індії є важливою частиною загальної парадигми політики прем'єр-міністра Індії Н. Моді, а також беручи до уваги той факт, що вектор розвитку оборонної промисловості Індії корелює із загальною урядовою стратегією щодо входження Індії до пулу економічно розвинених країн, актуальним завданням є аналіз передумов формування її воєнно-економічної політики та перспективи подальшого її розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У вітчизняному науковому дискурсі проблематика формування та розвитку воєнно-економічної політики Індії залишається недостатньо розробленою. Так, в наукових доробках О. Борділовської основну увагу приділено питанням формування індійської демократії [5], генезі зовнішньополітичного вектору розвитку держави [1; 3; 4] та розвитку міжнародної співпраці країни. Еволюція розвитку зовнішньополітичного співробітництва Індії висвітлена у роботах Н. Городні та Л. Гайдукова [5, 6].

У зарубіжній науковій думці питанням становлення та розвитку воєнно-економічної політики Індії приділяється досить значна увага. Зокрема, дослідження Р. Метьюз присвячене формуванню й розвитку оборонно-промислового комплексу Індії [2]. К. Гартлі та Дж. Білін визначають позиціонування оборонної промисловості Індії в глобальному оборонному промисловому комплексі [11]. М. Бенівол та Л. Бехерау своїх наукових доробках презентують результати аналізу процесів планування й розвитку оборонної промисловості Індії [10].

Постановка завдання. Метою статті є аналіз теоретичних засад формування та розвитку воєнно-економічної політики Індії.

Виклад основного матеріалу. Воєнно-економічна політика сучасної Індії почала формуватися в процесі оборонної індустріалізації країни. Він поділяється на п'ять основних етапів.

Перший етап - 1947 рік (здобуття незалежності) до середини 1960-х років (утвердження самодостатності в якості загального економічного принципу промислового розвитку Індії). Прагнення Індії до самодостатності, серед іншого, було спричинене поглибленням стратегічного партнерства між США і Пакистаном у 1954 році, що спонукало появу напруженості на кордоні з Китаєм, яка значно загострилася в кінці десятиліття. Після здобуття незалежності країни вирішальний вплив на розвиток її оборонної індустрії мала централізована система державного планування, що знайшла вираз у прийнятій в 1948 році Резолюції промислової політики. У документі підкреслювалася важливість забезпечення зростання виробництва задля розвитку економічного потенціалу Індії, а також визначалась вирішальна роль держави у розвитку промисловості. Резолюція була переглянута в 1956 році, вона визначила в якості державних пріоритетів такі галузі промисловості: виробництво зброї та боєприпасів, залізничний та повітряний транспорт, а також атомна енергетика.

Індія успадкувала від Британської Індії 18 заводів із виробництва боєприпасів (ЗБ), які стали основою для створення оборонної промисловості держави. ЗБ підтримувалися науково-дослідною установою (яка в 1958 році стала повноцінною організацією оборонних досліджень та розробок - ООДР) та авіаційним заводом Hindustan Aircraft Factory, що був заснований в 1940 році підприємцем Волчандом Гірачандом у м. Бангалорі.

У 1954 році за підтримки Франції урядом країни було започатковано компанію Bharat Electronics Ltd (BEL), а також викуплено та передано Міністерству оборони Індії дві верфі – Mazagon Dock Ltd і Garden Reach Shipyard.

Однак, невдовзі сферу застосування моделі переходу до самодостатності, було значно обмежено. Причиною стало оприлюднення звіту, підготовленого британським ученим П. Блекеттом у 1948 році (його запросив прем'єр-міністр Неру в якості консультанта з питань науково-дослідних робіт з оборонної тематики). Документ було присвячено формуванню плану дій, який передбачав масове вітчизняне виробництво неконкурентоспроможних видів озброєнь з упровадженням стратегії виробництва високоефективної та конкурентоспроможної зброї. Масове виробництво більш простої зброї повинне було компенсувати потребу в високотехнологічних видах озброєнь та забезпечити додаткові стимули для розвитку національної економіки.

Доповідь Блекетта виключала необхідність проведення власних досліджень та розробки передових систем. Тому вони мали низьку пріоритетність і на них в 1960-х роках припадав лише один відсоток оборонного бюджету [11]. У поєднанні з відсутністю цивільної промислової бази це вплинуло на зміну номенклатури та графіки вітчизняного виробництва продукції військового призначення. Так, наприклад, виробничі програми, які були започатковані за іноземної допомоги (Komatsu tractors, вантажівки Shaktiman і Nissan та патрульні джипи Nissan) вважалися такими, що відстають від графіка та є занадто залежними від іноземних компонентів. Ще критичнішою була ситуація в авіабудівній промисловості, оскільки її розвиток передбачав упровадження ряду відповідальних політичних ініціатив. Так, незважаючи на свої досягнення у проектуванні повітряних лайнерів, компанія HAL повністю залежала від іноземних поставок спеціальної сталі та алюмінію, а також майже всіх комплектуючих для виробництва літаків [14].

Другий етап – із середини 1960-х до середини 1980-х років (усвідомлення необхідності переходу до режиму самозабезпечення потреб для власного оборонного виробництва). Передумовою початку цього етапу у формуванні воєнно-економічної політики Індії, безумовно, стали китайсько-індійська (1962 р.) та індійсько-пакистанська (1965 р.) війни.

Саме у ці роки спостерігається збільшення не лише оборонного бюджету Індії у відсотках від ВВП (рис. 1), також змінюється й загальний підхід до політики закупівель озброєнь та налагодження власного оборонного виробництва. З 1962 року Індія отримувала військову підтримку від багатьох країн, проте основним донором виступали США. Так тривало до 1965 року. Все змінилося після введення США ембарго на постачання зброї як Індії, так і Пакистану, між якими у цей рік спалахнула війна. Це зумовило негативний вплив на обороноздатність Індії та спонукало її до встановлення тісних оборонних зв'язків із Радянським Союзом. Останній же надав необхідну для Індії зброю, на вигідних для неї умовах [14]. Базисом подальшої тісної співпраці між цими країнами став проект із ліцензійного виробництва на території Індії літака МіГ-21 (початок серійного виробництва у Індії – з 1966 року). До 1980 року близько 70% індійської військової техніки було радянського походження [17].

Подальше розширення оборонної індустріалізації Індії зумовлено війною із Китаєм. Саме на цьому етапі спостерігається розширення номенклатури програм із

ліцензійного виробництва оборонної продукції, зокрема танків та есмінців. Якщо основною проблемою першого етапу формування воєнно-економічної політики Індії була слабка науково-дослідна та промислова бази, що призвело до імпортозалежності оборонної промисловості, то впродовж другого етапу ця залежність звузилася до залежності лише від Радянського Союзу.

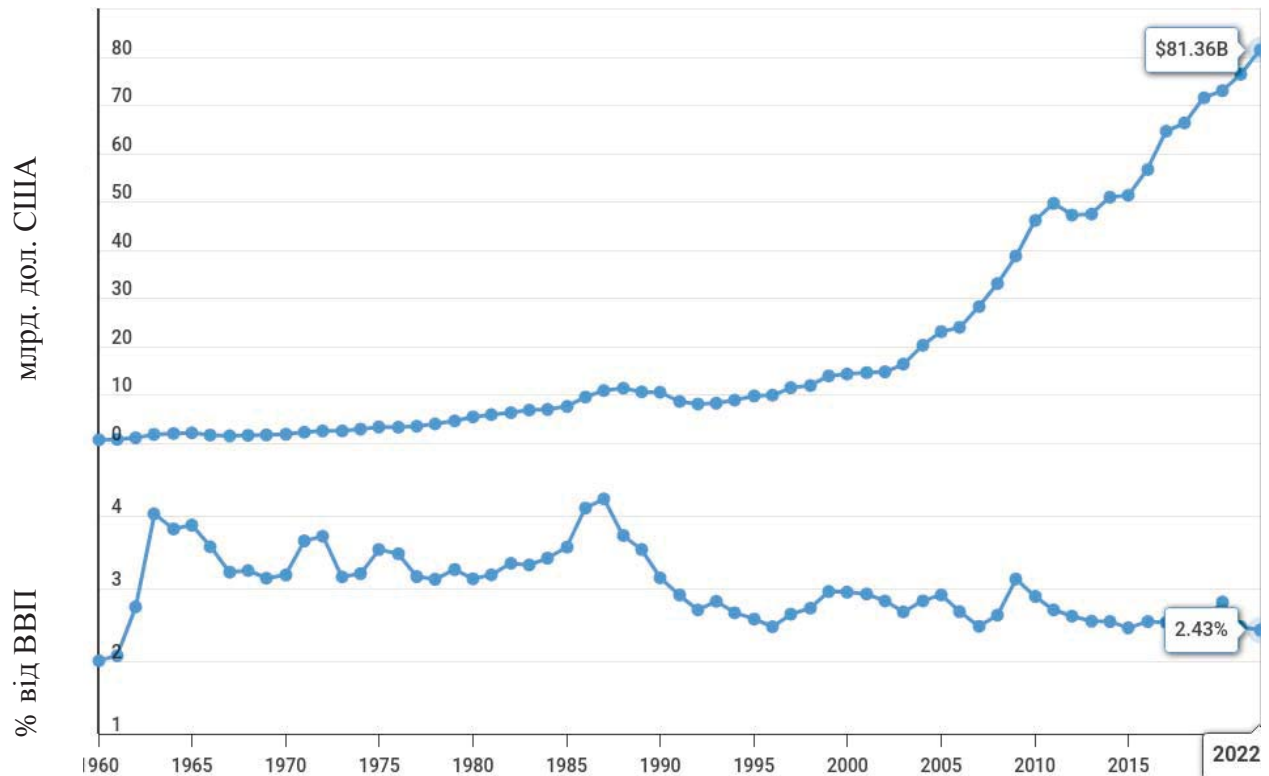

Рисунок 1 – Частка витрат на оборону Індії у ВВП

Джерело: розроблено автором на підставі [18]

Чимало зусиль було докладено для налагодження власного авіабудівництва. Розвиток цієї галузі став початком до переходу на чисте ліцензійне виробництво, яке й на сучасному етапі залишається основою індійської авіаційної промисловості. Індійсько-радянське військово-технічне співробітництво, в рамках якого здійснювалася передача зброї та виробничих технологій, звісно ж допомогли Індії зміцнити її військовий потенціал, проте цього було недостатньо для посилення свого оборонно-промислового та технологічного потенціалу. Це не призвело ні до створення потужностей для проектування, ні для розробки передових технологій виробництва; ліцензії на збірку систем озброєння просто надходили одна за одною в нудній послідовності. Наприкінці холодної війни Індія дуже залежала від Радянського Союзу: 100% її наземної протиповітряної оборони, а також 75% винищувачів, 60% штурмової авіації, 100% гусеничної бронетехніки, 80% танків, 100% есмінців з керованими ракетами, 95% звичайних підводних човнів і 70% фрегатів були радянського виробництва [12].

Третій етап формування воєнно-економічної політики Індії - із середини 1980х до 2000х рр. Підґрунтям для його початку стало значне збільшення державного фінансування науково-дослідної та дослідно-конструкторської діяльності. У 1983 році урядом було схвалено комплексну програму розробки чотирьох типів ракет – Прітхві («земля-земля»), Акаш («земля-повітря»), Трішул (морська версія Прітхві) та Наг

(протитанкова). У цьому ж році уряд також схвалив проект розробки вітчизняного винищувача - легкого бойового літака (LCA) [8].

Однак, для задоволення все зростаючих потреб збройних сил внутрішніх ресурсів було недостатньо, що спонукало уряд шукати додаткові зовнішні джерела. Так, в 1998 році Індія та росія підписали міжурядову угоду щодо спільного виробництва надзвукової крилатої ракети BrahMos. В Індії було створено спільне підприємство (СП) зі статутним капіталом у розмірі 250 мільйонів доларів США, 50,5% частки якого належала Індії, а решта – росії. Після BrahMos Індія розпочала низку спільних програм, у тому числі із виробництва бойових і транспортних літаків, а також ракет [8].

Додатково Індія підписала програми спільних наукових розробок оборонної продукції з Ізраїлем. Наразі ООДР та Israel Aerospace Industries (IAI) реалізують дві програми спільного виробництва ракетних систем класів «земля-повітря» великої дальності (LRSAM) та «земля-повітря» середньої дальності (MRSAM). Останній був успішно випробуваний ВМС Індії у грудні 2015 року [16].

Четвертий етап формування воєнно-економічної політики Індії тривав із середини 2000-х до 2014 року (досягнення самозабезпечення у оборонній промисловості через допущення приватних підприємств до оборонного виробництва). До 2000-х років до складу індійської оборонної промисловості входили лише державні підприємства. Проте у 2001 році уряд Індії вирішив дозволити стовідсоткову участь приватного сектора в оборонному виробництві. Було сподівання, що на відміну від державних компаній, з огляду на більшу гнучкість у веденні господарської діяльності, приватний сектор стане кращим партнером для іноземних компаній у виконанні офсетних зобов'язань в процесі налагодження власного оборонного виробництва. Для цього урядом спершу запроваджено ініціативу “Make”, а згодом “BuyandMake” (індійське). Не зважаючи на значний прогрес, впродовж цього етапу індійська оборонна промисловість не продемонструвала стрімкого стрибка до переходу на режим самозабезпечення, оскільки країна, як і раніше залишалася імпортозалежною [21].

П'ятий етап – із 2014 року до сьогодні. Початок цього етапу припадає на запровадження урядової ініціативи «Make in India». Вона не обмежується лише оборонною промисловістю, а охоплює 25 різноманітних секторів і є частиною широкого економічного плану уряду Моді, спрямованого на збільшення частки виробництва у ВВП до 25 відсотків і створення 100 мільйонів додаткових робочих місць [22]. Крім того, модель не дуже відрізняється від попередньої: вони обидві створені з метою досягнення самозабезпечення в оборонному виробництві через залучення приватного сектору. Основна відмінність «Make in India» у тому, що у цій програмі передбачено більший ступінь політичної та бюрократичної волі для досягнення мети.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Воєнно-економічна політика сучасної Індії формувалася впродовж десятиліть. У 2048 році виповниться 100 років від початку її запровадження, адже цей процес став можливим лише по завершенню індійської колоніальної залежності від Великобританії.

Після здобуття своєї незалежності з 1947 року впродовж майже двох десятиліть відбувалося утвердження самодостатності в якості загального економічного принципу промислового розвитку Індії. Наступний історичний відрізок її розвитку до 1980-х років пов'язаний із усвідомленням керівництвом держави необхідності переходу до режиму самозабезпечення своїх потреб для розбудови власного оборонного виробництва. Ця мета залишається актуальною й до нині. З середини 1980-х до початку 2000-х років прагнення її досягнути здійснювалося через участь індійських підприємств у спільному із іноземними компаніями оборонному виробництві. Із

початку 2000-х до 2014 року наближення до самозабезпечення вбачалося урядом Індії через допущення приватних підприємств до оборонної промисловості. З 2014 року і до нині реалізація цієї мети відбувається через заходи, закріплені нормами урядової програми “MakeinIndia”, що охоплює практично всі аспекти воєнно-економічної політики Індії, враховуючи бюджетні положення та структуру виробництва оборонної продукції.

Сучасна воєнно-економічна політика Індії здійснюється в рамках моделі «MakeinIndia». Нова модель викликає велику довіру приватного сектору. Щоб сприяти його участі у оборонному виробництві уряд запровадив низку заходів для спрощення ведення бізнесу. Це свідчить про те, що приватний сектор, який досі був маргіналізованим, відіграватиме не менш важливу роль у секторі оборонного виробництва Індії, ніж державний. З метою доведення цього припущення перспективним напрямком подальших досліджень вважається аналіз функціонування державно-приватного партнерства в оборонній промисловості Індії.

Список літератури

1. Борділовська, О. А. (2009). Відносини Республіки Індія з Європейським Союзом. *Actual Problems of International Relations*, 2(84), С. 15-24.
2. Борділовська, О. А. (2006). Від священної географії до геополітики: традиції індійського світогляду. *Східний світ*, (1), С. 49-56.
3. Борділовська, О. (2009). Гандизм у зовнішній політиці Індії. *Actual Problems of International Relations*, 2(86), С. 120-126.
4. Борділовська, О. А. (2017). Роздуми про Індію і Пакистан: до 70-річчя незалежності двох держав. *Східний світ*, 3 (96), С. 5-20.
5. Гайдуков, Л. Ф., Борділовська, О. А. Нове бачення нації в концепції «Індія-2020» Президента Ап Дж. Абдул Калама. *Вісник Київського міжнародного університету*, 2004, 3. URL: <https://vmv.kyivmu.edu.ua/series/vmv/vipusk3/1.pdf> (дата звернення: 21.10.2024)
6. Городня, Н. Д. Індія як глобальна і регіональна східноазійська держава ХХІ ст. *Індологія в Україні (Всеукраїнські конференції індологів: тези, доповіді, промови, статті): збірник наукових праць/відп. наук. ред. ОІ Лукаш; НАН України, Всеукраїнська асоціація індологів; Посольство Республіки Індія в Україні.*, 2018, С. 111-112.
7. Савчук І.Г. *Словник суспільної географії*. РЕГІОНАЛЬНА ДЕРЖАВА. URL: <https://geohub.org.ua/node/4848> (дата звернення: 21.10.2024)
8. A comprehensive program for the development of guided missile weapons *BrahMosAerospace*. URL: <https://brahmos.com/ind-content.php?id=10&sid=25> (дата звернення 01.11.2024)
9. Behera, L. K., & Baniwal, M. (2020). *Bang for Buck: India's Defence Expenditure in Wider Perspective*. Manohar Parrikar Institute for Defence Studies and Analyses.
10. Behera, L. K. (2022). Bigger, Not Necessarily Better: India's Defence Budget 2022-23. *ORF Issue Brief No*, 523, 23.
11. Blakett's report as quoted in Ramdas P. Shenoy, *Defence Research and Development Organisation 1958-1982*, DRDO, New Delhi, 2006, pp. 16-22 URL: <https://www.drdo.gov.in/drdo/sites/default/files/monographs-documents/8-defence-research.pdf> (дата звернення: 29.10.2024)
12. Damon Bristow, *India's New Armament Strategy: A Return to Self-Sufficiency?*, Royal United Services Institute, Whitehall Paper 31, 1995, p. 30.
13. Foreign direct investments Unctad Handbook of Statistics 2023 https://unctad.org/system/files/official-document/tdstat48_FS09_en.pdf
14. Gupta, A. (1990). The Indian Arms Industry: A Lumbering Giant? *Asian Survey*, 30(9), 846–861. <https://doi.org/10.2307/2644525>
15. Hartley, K., & Belin, J. (Eds.). (2019). *The economics of the global defence industry*. Routledge.
16. IAI congratulates the Indian Air Force & DRDO on the successful induction of the MRSAM Air & Missile Defense System. *IAI Press release*, 10.09.2021 URL <https://www.iai.co.il/iai-congratulates-indian-air-force-and-drdo-on-mrsam-defense-system> (дата звернення 01.11.2024)
17. Ian C. C. Graham. (1964). The Indo-Soviet MIG Deal and Its International Repercussions. *Asian Survey*, 4(5), 823–832. <https://doi.org/10.2307/3023476>
18. India Military Spending/Defense Budget 1960-2024 <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ind/india/military-spending-defense-budget> (дата звернення: 29.10.2024)

19. Matthews, R. G. The Development of India's Defence-Industrial Base. *Journal of Strategic Studies*, 12 (4), 405-430. <https://doi.org/10.1080/01402398908437389>
20. Pardesi, M. S., & Matthews, R. (2007). India's Tortuous Road to Defence-Industrial Self-Reliance. *Defense & Security Analysis*, 23(4), 419-438. <https://doi.org/10.1080/14751790701752451>
21. SIPRI Yearbook 2024, Summary, pp. 8-11. https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-08/yb24_summary_ukr.pdf (дата звернення: 09.10.2024)
22. Ten Years of Make in India. Transforming India into a Global Powerhouse. *Press Information bureau Government of India* 25.09.2024 p. URL: <https://pib.gov.in/PressNoteDetails.aspx?NoteId=153203&ModuleId=3®=3&lang=1> (дата звернення: 09.10.2024)

References

1. Bordilovska, O. A. (2009). Relations of Indian Republic with European Union. *Actual Problems of International Relations*, 2(84), 15-24 [in Ukrainian].
2. Bordilovska, O. A. (2006). From holy geography to geopolitics. *Skhidnyi svit*, Vol. 1, 49-56 [in Ukrainian].
3. Bordilovska, O. (2009). Ganda's approach in international policy of India. *Actual Problems of International Relations*, 2(86), 120-126 [in Ukrainian].
4. Bordilovska, O. A. (2017). Reflections on India and Pakistan: to seventieth anniversary of the independence of two states. *Skhidnyi svit*, 3 (96), 5-20 [in Ukrainian].
5. Haidukov, L. F., & Bordilovska, O. A. New vision of India in President Ap Dzh Abdul Kalam India-2020 concept. URL: <https://vmv.kymu.edu.ua/series/vmv/vipusk3/1.pdf> [in Ukrainian].
6. Horodnia, N. D. India as global and regional country of the XXI century. *Vseukrainskikonferentsiindolohiv: tezy, dopovidi, promovy, statti: zbirnyknaukovykhprats/vidp. nauk. red. OI Lukash; NAN Ukrainy, Vseukrainskaasotsiatsiindolohiv*. Embassy of the Republic of India in Ukraine. 2018, 111-112 [in Ukrainian].
7. Savchuk I.H. Social geography dictionary // Regional state. <https://geohub.org.ua/node/4848> [in Ukrainian].
8. A comprehensive program for the development of guided missile weapons *BrahMosAerospace*. <https://brahmos.com/ind-content.php?id=10&sid=25> [in English].
9. Behera, L. K., & Baniwal, M. (2020). *Bang for Buck: India's Defence Expenditure in Wider Perspective*. Manohar Parrikar Institute for Defence Studies and Analyses [in English].
10. Behera, L. K. (2022). Bigger, Not Necessarily Better: India's Defence Budget 2022-23. *ORF Issue Brief No, 523*, 23 [in English].
11. Blackett's report as quoted in Ramdas P. Shenoy, *Defence Research and Development Organisation 1958-1982*, DRDO, New Delhi, 2006, pp. 16-22 <https://www.drdo.gov.in/drdo/sites/default/files/monographs-documents/8-defence-research.pdf> [in English].
12. Damon Bristow, *India's New Armament Strategy: A Return to Self-Sufficiency?* Royal United Services Institute, Whitehall Paper 31, 1995, p. 30. <https://archive.org/details/indiasnewarmamen0000bris/page/n3/mode/1up> [in English].
13. Foreign direct investments Unctad Handbook of Statistics 2023 https://unctad.org/system/files/official-document/tdstat48_FS09_en.pdf [in English].
14. Gupta, A. (1990). The Indian Arms Industry: A Lumbering Giant? *Asian Survey*, 30(9), 846-861. [in English]. <https://doi.org/10.2307/2644525>
15. Hartley, K., & Belin, J. (Eds.). (2019). *The economics of the global defence industry*. Routledge [in English].
16. IAI congratulates the Indian Air Force & DRDO on the successful induction of the MRSAM Air & Missile Defense System. *IAI Press release* Sep 10, 2021 <https://www.iai.co.il/iai-congratulates-indian-air-force-and-drdo-on-mrsam-defense-system> [in English].
17. Ian C. C. Graham. (1964). The Indo-Soviet MIG Deal and Its International Repercussions. *Asian Survey*, 4(5), 823-832. [in English]. <https://doi.org/10.2307/3023476>.
18. India Military Spending/Defense Budget 1960-2024 <https://www.macrotrends.net/global-metrics/countries/ind/india/military-spending-defense-budget> [in English].
19. Matthews, R. G. The Development of India's Defence-Industrial Base. *Journal of Strategic Studies*, 12 (4), 405-430. [in English]. <https://doi.org/10.1080/01402398908437389>.

20. Pardesi, M. S., & Matthews, R. (2007). India's Tortuous Road to Defence-Industrial Self-Reliance. *Defense & Security Analysis*, 23(4), 419–438. <https://doi.org/10.1080/14751790701752451> [in English]
21. SIPRI Yearbook 2024, Summary, pp. 8-11. Retrieved from: https://www.sipri.org/sites/default/files/2024-08/yb24_summary_ukr.pdf [in Ukrainian]
22. Ten Years of Make in India. Transforming India into a Global Powerhouse. *Press Information bureau Government of India* 25.09.2024 p. <https://pib.gov.in/PressNoteDetails.aspx?NoteId=153203&ModuleId=3®=3&lang=1> [in English]

Iryna Shapoval, PhD in Economics (Candidate of Economic Sciences)

Evhenii Berezniak Military Academy, Kyiv, Ukraine

Military and Economic Policy of India: Preconditions of its Formation and Prospects for the Development

The theoretical foundations of India's modern military and economic policy formation are surveyed in the paper. It is determined that the formation of modern military and economic policy of India began after the liberation of the state from British colonial dependence and the state's gaining of its independence in 1947 and is divided into five historical stages.

Considering the above mentioned, the following main preconditions for the formation of modern military-economic policy of India are highlighted: designation of self-sufficiency as a general economic direction of industrial development of the state (1947 - mid-1960s); taking into account the approach of self-sufficiency, tending to transition to self-reliance in the needs necessary for its own defense production (mid-1960s - 1980s); the insufficiency of own production capacities to meet the growing needs of the national Armed Forces and the respective need to involve domestic state defense enterprises in co-production of military products with foreign companies (1980s - early 2000s); the need to attract flexible and reliable partners to fulfill offset obligations while setting up their own defense production (2000-2014); the need to find a cooperation model acceptable for simplifying doing business for the private sector in order to expand public-private partnership in the defense industry (2014 - until now). In order to expand the participation of the private sector in defense production, the government has introduced a number of measures to simplify doing business.

This indicates that the private sector, which has so far been marginalized, will play no less important a role in India's defense production sector than the state-owned one. It has been determined that the further trend in the development of India's military-economic policy will be the expansion of public-private partnerships in the national defense industry.

military and economic policy of India, defense industrialization, self-sufficiency approach, defense industry, co-production

Одержано (Received) 15.11.2024

*Прорецензовано (Reviewed) 10.12.2024
Прийнято до друку (Approved) 23.12.2024*